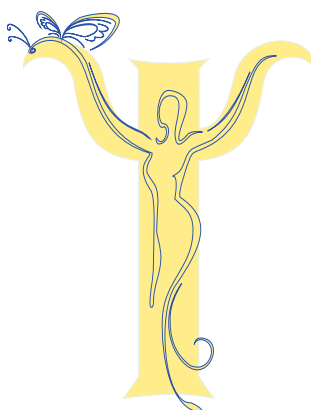

Міністерство освіти і науки України
Хмельницький національний університет
Кафедра психології та педагогіки
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Подільський культурно-просвітительський Центр імені М. К. Реріха
Українська асоціація сімейних психологів

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ**

**Тези доповідей
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції**

м. Хмельницький, 22 квітня 2021 року

Хмельницький
2021

УДК 37.015:159.9
ББК 88:8
А 43

Редакційна колегія:

Потапчук Є. М., доктор психологічних наук, професор (*головний редактор*);

Гаврилькевич В. К., кандидат психологічних наук, доцент;

Подкоритова Л. О., кандидат психологічних наук, доцент.

Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців :

тези доповідей ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції, (Хмельницький, 22 квітня 2021) / [ред. колегія: Є. М. Потапчук (голов. ред.), В. К. Гаврилькевич, Л. О. Подкоритова] ; М-во освіти і науки України, Хмельницький нац. ун-т, Каф. психол. та педагог. [та ін.]. – Хмельницький : Кафедра психології та педагогіки ХНУ, 2021. – 108 с.

У збірнику представлені тези доповідей учасників ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців», яка відбулась 22 квітня 2021 року в м. Хмельницькому на базі Хмельницького національного університету за ініціативи кафедри психології та педагогіки.

Збірник адресований науковцям, аспірантам, студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними науковими дослідженнями в галузі психології, педагогіки, соціології.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за науковий та літературний зміст опублікованих матеріалів несуть їх автори. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

При передруку публікацій посилання на збірник обов'язкове.

Крім вказаної техніки, в роботі з клієнтами застосовували також метод позитивної психотерапії (Пеньковська Н. М., Шептицький Р. В., 2014) та техніку «Уважна усвідомленість» (Пуддікомб Е.), в основі якої лежить розвиток усвідомленості «жити тут і тепер», як однієї із ключових компетенцій щасливої людини.

Висновки:

1. Метод біосугестивної терапії безсумнівно можна віднести до сучасних і ефективних тілесно-орієнтованих технік відновлення для комбатантів, сімей військових, цивільних та дітей.
2. Метод не потребує психологічного «відкривання клієнта».
3. Позитивний ефект спостерігався вже через 1 – 2 сеанси, а весь курс займає не більше 8 сесій.
4. Позитивний вплив відбувається не на окремі захворювання, а на весь організм.

Казачінер О. С., Бойчук Ю. Д.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ЗІ СКЛАДНИМИ ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ

Навчання і виховання дітей з складними порушеннями є досить складною проблемою спеціальної педагогіки. У число першочергових завдань, що постають перед фахівцями, входить завдання ранньої діагностики, адже діти з складними порушеннями розвитку зазвичай надто пізно потрапляють в сферу спеціального навчання. Нерідко така можливість виникає для них лише на початок шкільного віку, а то і пізніше. Усе це потребує реалізації професійної підготовки спеціалістів, які працюють та /або працюватимуть із цією категорією дітей з особливими освітніми потребами.

Питання підготовки фахівців у галузі спеціальної та корекційної педагогіки досліджували В. Березан (Березан В. І., 2017), А. Колупаєва (Колупаєва А. А., 2014), З. Ленів (Ленів З. П., 2014), С. Миронова (Миронова С. П., 2007), І. Олійник (Олійник І., 2012), Н. Пахомова (Пахомова Н. Г., 2016), Л. Руденко (Руденко Л. М., 2005), О. Таранченко (Таранченко О. М., 2012), Л. Фомічова (Фомічова Л. І., 2008) та інші. Навчання та виховання дітей зі складними порушеннями були предметом наукових пошуків таких авторів, як: Т. Баилова (Баилова Т. А., 2001), Г. Бертинь (Бертинь Г. П., 1990), К. Глушенко (Глушенко К. О., 2014), Л. Головчиц (Головчиц Л. А., 2011), Б. Долинський (Долинський Б. Т., 2012), М. Жигорева (Жигорева М. В., 2006), А. Лапін (Лапін А., 2009), Ю. Ратибура (Ратибура Ю. О., 2015) та інші.

Метою дослідження є опис змісту та складових навчальної програми та силабусу дисципліни «Навчання та виховання дітей зі складними порушеннями» у межах реалізації освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за напрямом 016.02 Спеціальна освіта (олігофренопедагогіка) ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

У межах реалізації освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за напрямом 016.02 Спеціальна освіта (олігофренопедагогіка) виникає потреба у розробці навчальних курсів, які б допомогли майбутнім вчителям-дефектологам (олігофренопедагогам), учителям із корекційної освіти набути професійної компетентності роботи з дітьми, які мають комплексні порушення психофізичного розвитку.

Метою викладання навчальної дисципліни «Навчання та виховання дітей зі складними порушеннями» у ХНПУ імені Г. С. Сковороди є формування у майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти знань та уявлень про різноманітність проявів складних порушень у дітей, їхні клініко-психологічні особливості, шляхи спеціальної адаптації та надання корекційної допомоги цій категорії дітей, базуючись на сучасних підходах до спеціального навчання і виховання дітей з комбінованими порушеннями психофізичного розвитку, враховуючи потребу для роботи з ними у спеціальних загальноосвітніх закладах, в умовах інклюзивного навчання.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Навчання та виховання дітей зі складними порушеннями» є:

- 1) ознайомити студентів з еволюцією поняття «комплексне порушення» в теорії та практиці спеціального навчання та різноманітність комплексних порушень у дітей, їх етіологію;
- 2) охарактеризувати психологічні особливості дітей з різними комплексними порушеннями, їх вплив на різні види діяльності дитини;

3) сформувати у студентів систему знань про шляхи корекційного виховання та навчання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з комплексними порушеннями на основі врахування їхніх індивідуальних особливостей і можливостей;

4) сформувати компетенції щодо соціальної адаптації дітей зі складними порушеннями до життя у суспільстві.

Представимо тематику лекційних занять в обсязі 20 годин:

Тема 1. Еволюція поглядів на поняття «діти зі складними та системними порушеннями» в теорії і практиці спеціального навчання

Тема 2. Типологія дітей з складними та системними порушеннями

Тема 3. Теоретичні та методичні аспекти організації і проведення вивчення особистісного розвитку дітей зі складними та системними порушеннями

Тема 4. Особливості навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи серед дітей зі складними порушеннями

Тема 5. Здоров'язбережувальні технології для дітей зі складними порушеннями

Тема 6. Особливості виховання та навчання дітей зі складними та системними порушеннями психофізичного розвитку

Тема 7. Вплив особливостей психофізичного розвитку дітей зі складними та системними порушеннями на різні види їхньої діяльності

Тема 8. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини зі складними порушеннями: створення та розподіл обов'язків

Тема 9. Управління корекційно-реабілітаційним процесом

Тема 10. Роль сім'ї у вихованні дитини зі складними та системними порушеннями

Пропонованими завданнями для самостійної роботи магістрів та їх кінцевими продуктами у межах курсу є такі: 1) аналіз типової освітньої програми для спеціальних закладів (тезовий конспект); 2) аналіз еволюції поглядів на поняття «діти зі складними та системними порушеннями» в теорії і практиці спеціального навчання (презентація power-point, інтелект-карта, схема, малюнок (за вибором студента); 3) розробка індивідуальної програми розвитку дитини зі складними порушеннями; 4) розробка рекомендацій щодо навчання і розвитку дітей з комплексними порушеннями розвитку; 5) анотування наукових статей (фахових видань) з корекційної педагогіки (логопедії, ортопедагогіки, педагогіки дітей з комплексними порушеннями); виділення актуальних проблем наукових досліджень (анотації).

Було розроблено низку запитань та завдань для модульного та семестрового контролю, а також для обговорення під час семінарських та практичних занять:

1. Підходи до класифікації дітей із складними порушеннями розвитку.

2. Причини складних порушень розвитку.

3. Індивідуальне навчання дітей зі складними порушеннями психофізичного розвитку як психолого-педагогічна проблема.

4. Специфічні особливості психофізичного розвитку дітей із комплексними порушеннями опорно-рухового апарату, інтелекту та зору.

5. Психологічні особливості дітей із комплексними порушеннями (особливості уваги, мислення, уяви, пам'яті, мовлення).

6. Створення системи ранньої комплексної допомоги дітям зі складними порушеннями в Україні.

7. Створення системи ранньої комплексної допомоги дітям зі складними порушеннями за кордоном (країна – за вибором).

8. Нормативно-правове забезпечення організації індивідуального навчання дітей із комплексними порушеннями розвитку.

9. Підхід до навчання і діагностики дітей з множинними сенсорними порушеннями.

10. Рекомендації щодо корекційно-розвивальної роботи з дітьми зі складними порушеннями (за проф. А. І. Мещеряковим).

11. Особливості виконання практичних завдань школярами зі складними порушеннями психофізичного розвитку на уроках математики.

12. Особливості виконання практичних завдань школярами зі складними порушеннями психофізичного розвитку на уроках рідної мови.

13. Особливості виконання практичних завдань школярами зі складними порушеннями психофізичного розвитку на уроках природознавства.

14. Особливості виконання практичних завдань школярами зі складними порушеннями психофізичного розвитку на уроках трудового навчання.
15. Розвиток побутових навичок дітей зі складними порушеннями.
16. Розвиток комунікативних навичок дітей зі складними порушеннями.
17. Розвиток соціальних навичок дітей зі складними порушеннями.
18. Розвиток академічних навичок дітей зі складними порушеннями.
19. Психолого-педагогічне обстеження дітей з комплексними порушеннями психофізичного розвитку.
20. Розробка індивідуальної соціально-педагогічної та медико-психологічної карти супроводу дитини зі складними порушеннями.

Таким чином, усе сказане вище дозволило дійти висновку про те, що майбутні фахівці у галузі спеціальної освіти мають бути обізнані щодо особливостей навчання та виховання дітей зі складними порушеннями. Ця категорія дітей є найбільш уразливою та для досягнення успіху та позитивних результатів потребує копіткої роботи з боку спеціалістів, педагогів та батьків. Нами було розроблено навчальну програму та силабус дисципліни «Навчання та виховання дітей зі складними порушеннями» у межах реалізації освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за напрямом 016.02 Спеціальна освіта (олігофренопедагогіка). На нашу думку, зміст лекційних, семінарських, практичних занять, завдання для самостійної роботи дозволять досягти його мети – формування у майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти знань та уявлень про різноманітність проявів складних порушень у дітей, їхні клініко-психологічні особливості, шляхи спеціальної адаптації та надання корекційної допомоги цій категорії дітей.

Казмірчук Д. М., Потапчук Н. Д.

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

МАЙБУТНІЙ ОФІЦЕР-ПРИКОРДОННИК ЯК СУБ'ЄКТ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Як свідчить практика, здоровий спосіб життя є передумовою для розвитку різних сторін життєдіяльності людини, досягнення нею активного довголіття та повноцінного виконання соціальних функцій, для активної участі у трудовій, громадській, сімейно-побутовій, дозвільній формах життєдіяльності. Актуальність здорового способу життя викликана зростанням і зміною характеру навантажень на організм людини через ускладнення суспільного життя, збільшення ризиків техногенного, екологічного, психологічного, політичного і військового характеру, що провокують негативні зрушення в стані здоров'я.

Особливого значення здоровий спосіб життя набуває для фахівців екстремальних видів діяльності, зокрема для військовослужбовців. Адже військовослужбовцям важливо підтримувати гарну фізичну форму та мати високий рівень нервово-психічної стійкості. Результатом сформованості здорового способу життя є культура здоров'я як інтегративна якість особистості і показник вихованості, що забезпечує певний рівень знань, умінь і навичок формування, відтворення та зміцнення здоров'я і характеризується високим рівнем культури поведінки людини стосовно власного здоров'я та здоров'я оточуючих. Формування засад здорового способу життя, культури здоров'я, підвищення їх виховних можливостей потребує максимальної уваги до мотиваційної сфери молоді у прагненні бути здоровими.

Варто звернути увагу на те, що у військовій та правоохоронній сферах окремі проблемні питання, пов'язані з вивченням здорового способу життя та формування прихильності до нього досліджували: В. Барко, О. Бойко (формування лідерства і прихильності до здорового способу життя у військовослужбовців і працівників правоохоронних органів), М. Варій, М. Козяр, М. Коваль, В. Слободяник (використання потенційних можливостей закладу військової освіти і сім'ї щодо формування здорового способу життя), В. Кохан, Є. Потапчук, Р. Сірко та ін. (проблеми збереження психічного здоров'я), О. Шеремета, К. Пантелєєв (здоров'язбережувальна компетентність та культура здоров'язбереження майбутніх офіцерів).

Зважаючи на думку дослідників, ми розглядаємо поняття «здоровий спосіб життя» як особливості діяльності майбутнього офіцера, які сприяють збереженню і зміцненню його здоров'я, а також гармонійній організації служби, навчання, побуту і відпочинку. Результати досліджень

ЗМІСТ

БАРАНОВСЬКА Л. В. Вплив змісту навчальної дисципліни «Комунікативні процеси в освітній діяльності» на формування «soft skills» у майбутніх викладачів ЗВТО	3
БЕРЕГОВА Н. П., КОЛБА В. Р. Формування професійної компетентності у майбутніх психологів у ВНЗ	5
БІЛА О. О., ГРОМЛЮК О. О. Попередження конфліктів у початковій школі в процесі позакласної роботи учнів із казковими та музичними творами	7
БУЛАВІНА О. А. Сучасні тренди економічної дидактики в процесі підготовки майбутніх фахівців з економічної психології та економічної та бізнес-освіти	9
ВАРГАТА О. В., ЦИМБАЛЮК Г. Р. Розвиток інноваційного мислення педагогів	11
ВАСИЛЕНКО О. М. Методика написання наукової статті в журнал, що індексується у базі даних Scopus чи Web of Science	12
ВОЗНЕСЕНСЬКА О. Л., ВОЛКОВА Л. М. Арттерапія як окремих фах: постановка питання	14
ГАВРИЛЬКЕВИЧ В. К., ПОДКОРИТОВА Л. О. Значення первинного інтерв'ю в клієнтцентрованій психотерапії, його мета і завдання	17
ГАЛЬЧЕНКО В. М., ОНОФРІЙЧУК А. А. Психологічні особливості доброзичливості дітей старшого дошкільного віку	19
ГОМОНЮК О. М., ОНИШКО О. Г. Самостійна робота майбутніх фахівців соціономічних професій як важлива умова формування їх дослідницької компетентності	22
ГУРНИЦЬКА О. В. Особливості роботи практичного психолога у процесі абілітації	23
ДАЦУН О. В. Застосування морської солі в арттерапії	26
ДЖИГУН Л. М., ОСАДЧУК Х. Р. Особливості роботи психологічної служби Хмельницького національного університету під час карантину	27
ГУМНОВА О. Б., МИХАЙЛОВ А. Р. Особливості застосування засобів когнітивно-поведінкової терапії при аутоагресивній поведінці	29
КАБАШНЮК В. О. Біосугестивна терапія як засіб корекції та лікування психосоматичних хворих	31
КАЗАЧІНЕР О. С., БОЙЧУК Ю. Д. Підготовка майбутніх фахівців до навчання та виховання дітей зі складними порушеннями розвитку	33
КАЗМІРЧУК Д. М., ПОТАПЧУК Н. Д. Майбутній офіцер-прикордонник як суб'єкт здорового способу життя	35